

Bilag I

Afsluttende notat om Vores Sunde Hverdag

I det nedenstående er projektets hovedpointer ridset op. Der er gjort rede for de udfordringer, projektet er stødt ind i og resultaterne i hovedtræk.

Baggrund og overordnet formål

Forskningsprojektet Vores Sunde Hverdag (VSH) har til formål at udvikle en ny bæredygtig, evidensbaseret model for arbejdet med sundhedsfremme og forebyggelse i danske kommuner.

For at udvikle modellen, indgik Rødovre – sammen med Hjørring, Frederikshavn og Høje-Taastrup kommuner - et partnerskab med tre forskningsinstitutioner (Center for Klinisk Forskning og Forebyggelse, Steno Diabetes Center Copenhagen og Aalborg Universitet). Her skulle der igennem en udviklingsproces med fokus på aktiv samskabelse mellem kommunens forvaltninger, borgere og lokale aktører findes frem til en model, som kunne være med til at fremme sundheden blandt borgerne. Rødovre blev sammen med Hjørring Kommune udvalgt til at være med i første fase af projektet, hvor modellen blev udviklet. De næste to kommuner (Frederikshavn og Høje-Taastrup) skal i perioden 2022-2024 afprøve modellen for sundhedsfremme og forebyggelse i VSH, som er udviklet i bl.a. Rødovre kommune.

Vores Sunde Hverdag i Rødovre – den overordnede proces

VSH blev igangsat i Rødovre i efteråret 2018, hvor der blev ansat en lokalkoordinator, som skulle facilitere den lokale proces samt skabe bro mellem forskningsdelen og den kommunale udvikling af projektet. Projektets fokus har været på at skabe bedre sundhed og trivsel for borgerne i en samskabelsesproces mellem borgere, civilsamfund, private aktører og kommunen. Projektets proces var tiltænkt at have følgende steps:

- 1) Dialogmøder med fagchefer fra alle forvaltninger samt relevante afdelingsledere eller konsulenter, forskerne og lokalkoordinatoren for projektet.
- 2) Workshop med direktionen og fagchefer med fokus på at finde frem til, hvad der skulle indstilles til politisk niveau i forhold til projektets tema, målgruppe og lokalområde. (Tema: Det sociale og fysisk aktive hverdagsliv, Målgruppe: Børn og Unge - særligt piger/unge kvinder samt sårbare grupper, Lokalområde: Islev).

3a) Lokalområdesporet – systematisk arbejde med det valgte lokalområde (Islev).

- Lokalsamfundsanalyse (rapport)
- Udvikling af lokale indsatser i samspil med Islevs borgere, foreninger og kommunale aktører
- Afprøvning og implementering af indsatser lokalt i Islev.

3b) Kommunesporet - fokus på tema og målgruppe i hele Rødovre Kommune.

- Kommunesituationsanalyse (rapport)
- Workshop med relevante aktører i Rødovre i forhold til tema og målgruppe
- Udvikling af indsatser i samspil med interesserede aktører i Rødovre (kommunale aktører, frivillige foreninger, erhvervsliv, NGO'er mv.)
- Afprøvning og implementering af indsatser i Rødovre.

Udfordringer undervejs

VSH i Rødovre var planlagt til at vare to år, men blev afsluttet i juni 2022 efter knap fire år. Både tidsplan og de skitserede steps blev ændret undervejs i projektet. Dette skyldtes både, at projektet mødte forskellige bump på vejen, og at Rødovre var en udviklingskommune, hvor den indledningsvist tiltænkte model mødte virkeligheden og skulle tilpasses undervejs. Nedenfor ridses de største udfordringer op, som har medvirket til, at projektet har trukket ud og været udfordret på at udvikle og afprøve tiltag.

GDPR

Ændret GDPR-lovgivning i foråret 2018 medførte stor nervøsitet for at begå fejl og ende med en økonomisk bod. Samarbejdet var efter den strammede lovgivning det første med den konstruktion i såvel Rødovre Kommune som Region Hovedstaden og arbejdet med at få sikret den rette databehandlerkonstruktion krævede derfor mange afklaringer hos begge parter. Den endelige samarbejdsaftale og databehandleraftale blev derfor først indgået i marts 2019, hvorefter projektets første step blev igangsat.

Covid-19

Corona har påvirket VSH på flere forskellige måder og har medført flere udfordringer og forsinkelser i projektet. Indledningsvist medførte den første bølge med Corona og nedlukningen af Danmark i foråret 2020, at workshoppen med lokale interessenter i kommunesporet måtte udskydes fire måneder. Dertil kom, at der to dage før workshoppen skulle skæres i deltagerantallet fra 80 til 50 deltagere på grund af det gældende forsamlingsforbud. Efter workshoppen blev ideerne udviklet sammen med aktørerne i udviklingsgrupper. Størstedelen af disse møder måtte foregå online, hvilket besværliggjorde processen med at udvikle tiltagene, idet facilitatorer såvel som deltagere ikke var vant til dette format til en start. Ligeledes er det værd at bemærke, at selvom online-møder kan være en fin løsning i mange sammenhænge, så er det sværere og mere langsomt at opbygge relationer og lave udviklingsarbejde online end ved fysiske møder.

Corona havde desuden betydning for, hvilke aktører som deltog i udviklingsarbejdet. Flere kommunale aktører og aktører fra det frivillige foreningsliv trak sig i løbet af udviklingsarbejdet, idet de konstante ændringer som følge af Corona afstedkom, at de skulle tilpasse deres tilbud og arbejde under nye forhold. De nye forhold krævede opmærksomhed og tid, og betød at aktørerne ikke kunne fortsætte arbejdet i udviklingsarbejdet sammen med forskergruppen i VSH.

Afprøvningen af de udviklede tiltag blev ydermere en udfordring, da flere nedlukninger medførte, at det ikke var muligt at afprøve tiltag, som var rettet mod fysiske møder mellem mennesker. Afprøvning af to udviklede tiltag i Rødovre blev derfor forsinket af flere omgange, men er dog begge blevet afprøvet i et vist omfang.

Resultater og evaluering

Som skitseret tidligere i notatet var fokus i VSH på at skabe en række sundhedsfremmende indsatser og tiltag sammen med civile, private og kommunale aktører. De indsatser, der blev udviklet og afprøvet i VSH-regi, er blevet evalueret, mens de indsatser, som smeltede sammen med eksisterende udviklingsprojekter, ikke er blevet systematisk evalueret af VSH. Evalueringen havde fokus på både oplevelsen og udbyttet af at være med i VSH samt på udbyttet af de konkrete indsatser for målgruppen og aktørerne.

Forskerne bag VSH evaluerede i løbet af 2021 VSH i Rødovre. Evalueringen bestod af 12 interview fordelt på fagchefer og afdelingsledere (4), deltagere i udviklingsgrupperne (7) og den lokale koordinator (1) for VSH i Rødovre Kommune.

Nedenfor er de indsatser, som smeltede sammen med andre udviklingsindsatser, og de to indsatser, som VSH har faciliterede alene, beskrevet. I de sidstnævnte indgår evalueringresultaterne.

Islev

I efteråret 2019 var der i budgetforslaget lavet forslag til nedlukning af Islev Bibliotek. I budgetforliget blev der indgået aftale om ikke at lukke Islev Bibliotek, men i stedet arbejde for at det blev omdannet til et medborgerhus og bibliotek, hvori VSH også var skrevet ind som samarbejdspart. Der blev efterfølgende besluttet en proces, hvor der skulle være en inddragelsesproces med borgerne.

Sideløbende var VSH i gang med en lokalsamfundsanalyse i Islev, som udmundede i en rapport i foråret 2020. Lokalsamfundsanalysen viste, at der var et stort ønske om at gøre Islev mere levende og skabe mødesteder med plads til fællesskab lokalt i Islev.

Begge processer havde fokus på at inddrage og samskabe med borgerne. Netop ligheden mellem de to processer medvirkede til, at det ikke ville være meningsfuldt, at processerne forløb sideløbende med hinanden, idet de således ville blive konkurrerende omkring borgernes engagement. Det blev således valgt, at VSH i stedet skulle bidrage til arbejdet med medborgerhuset i Islev. Der var valgt et eksternt konsulentfirma "Resonans" til opgaven, som havde fokus på medborgerhusprocessen, hvor VSH bidrog til udviklingen. Den omfattende lokalsamfundsanalyse af Islev blev grundlaget for arbejdet med medborgerhuset i Islev. VSH fik således en bidragende rolle til medborgerhusprocessen i form af at have lavet den grundlæggende analyse af området. Derudover var de deltagende og understøttende i dele af medborgerhusprocessen. Rapporten er således blevet brugt i såvel processen med udviklingen af tiltag i medborgerhuset samt til at give den nye medborgerhus-koordinator en grundlæggende forståelse af Islev som område, da hun tiltrådte.

Faciliteret samarbejde mellem gymnasiet, DGI og Rødovre Kommune

Det samarbejde, som Rødovre Kommune indgik med DGI om partnerskabsprojektet Børn og unge i forening havde ligeledes en dagsorden, der delvist overlappede med VSH. For at afdække de fælles snitflader, og sikre at projekterne ikke blev konkurrerende, blev der holdt møder mellem VSH, Kultur og Fritid og DGI. En fælles snitflade var ønsket om at skabe fællesskaber for unge, som den ene udviklingsgruppe under VSH havde arbejdet med. Da denne gruppe netop havde haft svært ved at finde de rette snitflader i lokalmiljøet – bl.a. pga. Corona-restriktioner og nedlukning – blev det valgt at arbejde videre med en løsning med DGI som hovedaktør. VSH havde allerede etableret en relation til Rødovre Gymnasium og denne forbindelse genoplivede indsatsen og fik skabt en bro til et samarbejde lokalt på Rødovre Gymnasium. Efter et par indledende møder med VSH, DGI og Rø-

dovre Gymnasium om mulighederne for samarbejde, var der skabt et fundament for, at DGI og Rødovre Gymnasium kunne skabe et projekt omkring Social idræt, som DGI havde erfaringer med fra andre ungdomsuddannelser. Da DGI havde de nødvendige ressourcer til at udvikle projektet sammen med gymnasiet, var der ikke længere brug for, at VSH understøttede processen. Projektet drives således af DGI og Kultur og Fritid sammen med gymnasiet.

Inddragelse af sårbare unge i byudvikling - Værktøj

I den ene udviklingsgruppe har Teknisk Forvaltnings sekretariat, Park og Natur, Jobcenteret og headspace Rødovre udviklet et værktøj, som kan bruges til at involvere sårbare unge i byudvikling. Målet var at få inddraget sårbare unge i udviklingen af et grønt område i Rødovre, så de får ejerskab til deres lokalområde og dermed får en større lyst til at bruge området. Unge – og sårbare grupper – er typisk ikke en målgruppe, som Teknisk Forvaltning lykkes med at få inddraget i borgerinddragelsesprocesser.

Det er lykket at udvikle og afprøve et værktøj, som gav brugbare input til en udviklingsproces af Rødovre Parkvej, og som gav de unge en oplevelse af at blive hørt og inddraget i noget, som havde betydning for deres eget lokalområde. De udtalte blandt andet, at ”Det, at der kom en udefra, var med til at bekræfte, at det, vi havde lavet, var der nogen som ville se på, og de lyttede til os. Vi følte, vi blev set som mennesker”, og ” Man får en følelse af, at man kan være en del af samfundet”.

Værktøjet er udviklet til at være generisk og kan derfor bruges i andre udviklingsprocesser. Det kunne eksempelvis anvendes ved de nye ungdomsboliger på Rødovre Parkvej, både hvis man ønsker de unges bud på indretningen af boligernes funktionalitet og af udearealer omkring boligerne. Ligeledes vil værktøjet kunne bruges til involvering af andre målgrupper end sårbare unge.

På et møde d. 9. maj 2022 blev værktøjet præsenteret for en række afdelinger i Teknisk Forvaltning, som har udvist interesse for at vide mere om værktøjet og forløbet med de unge. Teknisk Forvaltning har således mulighed for at anvende værktøjet fremadrettet, når de skal involvere borgerne i udviklingen af kommunens områder.

Brobygning mellem SFO/klub og foreninger

Der er udviklet et koncept til samarbejde mellem SFO/klub og foreningerne, hvor børnene kan gå til noget i en forening i en periode, mens de er i SFO/klub. Tiltagets formål var at vise børnene mangfoldigheden af de muligheder, der er lokalt i Rødovre Kommune og særligt til at sænke barriererne for at starte til en fritidsaktivitet. Indsatsen var ligeledes tiltænkt som en mulighed for foreningerne for at vise børnene det fællesskab, som foreningslivet kan tilbyde. Der var fokus på at forsøge at rekruttere børn, som er foreningsuvante af forskellige årsager. Forløbene var bygget op med tre uger, hvor alle børn på en årgang prøver aktiviteterne af, hvorefter børnene kunne melde sig til at gå til en aktivitet i et samlet forløb på syv uger efterfølgende. Aktiviteten fandt sted i Rødovre Hallen eller på skolen. Der var fokus på glæde, leg og fokus på det fællesskab, som foreningslivet kan tilbyde. Personalet i SFO og klub skulle forsøge at motivere de foreningsuvante børn til at komme med, så de kunne få gavn af de fællesskaber, der findes i foreningslivet. De to SFO'er og klubber betalte et honorar til foreningen, der stod for forløbsgangene, svarende til 2,5 times medhjælperes lønning pr træningsgang.

Afprøvningen var planlagt med første afprøvning i august-oktober 2021, mens anden afprøvning skulle foregå fra december 2021-februar 2022. Grundet Corona-restriktioner samt sygefravær blandt personalet i SFO og klub blev anden afprøvning skubbet til foråret 2022. Hver afprøvning indeholdt fire forløb. Afprøvningen er sket med Valhøj SFO og klub, Islev SFO og klub samt tre idrætsforeninger, som også deltog i udviklingen af indsatsen. Samlet har der været afprøvet otte forløb, ligeligt fordelt mellem SFO og klub. Grundet forsinkelsen blev den forskningsmæssige evaluering

begrænset til kun at omhandle første afprøvning. Der er samlet op på erfaringerne fra anden afprøvning gennem dialog med SFO/klub og foreningerne.

Evalueringen og erfaringerne viste, at konceptet med at gå til noget i SFO-tiden blev opfattet som positivt af børn såvel som SFO'en, og flere børn ønskede efter endt forløb at fortsætte med aktiviteten i foreningsregi, ligesom to af foreningerne havde fået børn fra afprøvningen over i foreningen. Den ene forening havde foreningsaktivitet i den ene halvdel af Rødovrehallen, som overlappede tidsmæssigt med SFO/klub-forløbet. Dette medvirkede til, at børnene kunne få fornemmelse af foreningen på en anden måde, og børnene oplevede at de kendte andre børn fra foreningen. Denne forening oplevede også at få børnene fra forløbene med til et stævne, der blev afviklet i foreningen i perioden.

Der har dog ligeledes være udfordringer undervejs som i et forankringsperspektiv skal håndteres forud for at en indsats mellem aktørerne kan finde den rette form. Hovedpointerne er:

- Der er brug for en tydelig forventningsafstemning mellem foreningerne og SFO/klub om rollefordelingen til selve aktiviteten.
- Det er en nødvendighed, at indsatsen har opbakning og prioriteres af både medarbejdere og ledelse i SFO/klub, idet den ellers hurtigt glider ud eller nedprioriteres i det daglige.
- Aktiviteten skal helst foregå lokalt, så det er nemt at gå derhen med børnene. Dog skal aktiviteten helst ikke finde sted på selve skolen, da børnene så vil opfatte den på lige fod med andre aktiviteter i SFO/klub, som de kan gå til og fra undervejs.
- Der er brug for en tovholder til at hjælpe med lokaleafklaring og til at matche foreninger med SFO'erne og klubberne.
- Tidspunktet tidlig eftermiddag er en udfordring for foreningerne, idet trænerne oftest er på arbejde i SFO/klubtiden.
- Foreningerne har svært ved at håndtere, motivere og fastholde de foreningsuvalte børn omkring aktiviteterne.

Tiltaget fungerer bedst i SFO'en, idet klubbørnene ikke ønsker at forpligte sig til et tilbud over flere gange i klubtiden. Indsatsen er kun afprøvet i den aftalte form i et enkelt ud af de i alt otte forløb der blev gennemført. I de andre forløb, lavede foreningen eller SFO/klub ændringer i forløbet undervejs. Dette viser, at selvom både foreninger og SFO/klubberne selv havde været med til at udforme tiltaget, så er formen ikke så nem at implementere i hverdagen.

Det er afholdt et møde med Kultur og Fritid, hvor evalueringsresultater og erfaringer er drøftet i forhold til, hvordan de kan bruges konstruktivt fremadrettet. Kultur og Fritid er i gang med at udforme tiltag til dagtilbudsområdet for at få flere børn i foreningslivet. Her vil erfaringerne fra indsatsen blive brugt i udformningen af den nye indsats. En af foreningerne fra afprøvningen deltager ligeledes i dette samarbejde. Derudover vil Kultur og Fritid tage en dialog med SFO'erne om, hvordan de kan videreføre et tilbud i SFO-regi, som bygger ovenpå den afprøvede indsats.

Oplevelsen af at være med i Vores Sunde Hverdag

For at afklare kommunernes oplevelse af at have været med i VSH, har forskerne interviewet en række deltagere i projektet. Både blandt de kommunalt ansatte og blandt aktører uden for den

kommunale forvaltning, som deltog i nogle af processerne. Nedenfor præsenteres et sammendrag af de interviewedes oplevelse af projektets forskellige steps.

De kommunale fagchefer og afdelingsledere havde generelt en god oplevelse af dialogmøder og den indledende workshop, hvor der blev valgt tema, målgruppe og lokalområde. Dialogmøderne var blandt andet med til at skabe en opmærksomhed på vigtigheden og potentialet af et tværgående samarbejde. Det var et perspektiv, at workshoppen var med til at skabe en ansvarsfølelse blandt deltagerne (direktion og fagchefer). Dog blev det af nogle oplevet som vanskeligt at vælge tema, målgruppe og lokalområde på tværs af forvaltninger i løbet af én workshop på kun tre timer.

Workshoppen, hvor der blev udviklet ideer, blev ligeledes vurderet til at være positiv og relevant blandt de interviewede fagchefer, afdelingsledere og aktører fra civilsamfundet. De oplevede at møde nye mennesker, de ikke kendte i forvejen, og at der var god energi ved bordene. Det blev dog af nogle oplevet som en svær proces at skulle blive enige om konkrete ideer på tværs af områder og fagligheder.

De interviewpersoner, som deltog i udviklingsgrupperne, oplevede, at der var en god sammensætning af aktører i grupperne. Særligt blev det oplevet som en fordel at have repræsentanter for forvaltningerne med i grupperne, da det var med til at skabe ejerskab i kommunen og sikre en mulig forankring af tiltagene. Aktørerne oplevede at få nye relationer og at få skabt nye samarbejder med aktører, de ellers ikke ville have mødt, i kraft af at være med i udviklingsarbejdet. Der er blandt flere et ønske om også fremover at bruge de relationer, der er dannet i grupperne. Det blev oplevet som svært at lave udviklingsarbejde online, men at det gik godt trods omstændighederne. Aktørerne oplevede det som givende at kunne afprøve nye tiltag (inddragelse af sårbare unge i byudvikling og brobygning mellem SFO/klub og foreninger) sammen med relevante aktører.

Blandt forvaltningschefer var der en oplevelse af, at det ikke var alle forvaltninger, der oplevede et ejerskab for VSH. Det blev fremhævet, at en tværgående gruppe hele vejen gennem projektet kunne være relevant for at sikre et sådant ejerskab. I projektet var der i dele af projektperioden en tværgående gruppe, men denne kunne ikke opretholdes under covid-19, hvilket svækkede det tværgående ejerskab.